

DIMENSIUNEA COGNITIV-INFORMAȚIONALĂ A COMPETENȚEI DE COMUNICARE INTERCULTURALĂ A MILITARILOR ROMÂNI PARTICIPANȚI LA OPERAȚII DE STABILITATE ȘI SPRIJIN

THE INFORMATION-COGNITIVE DIMENSION OF THE INTERCULTURAL COMMUNICATION COMPETENCE OF THE ROMANIAN MILITARY PERSONNEL PARTICIPATING IN STABILITY AND SUPPORT OPERATIONS

Asist.univ.dr. Polixenia OLAR*

Evenimentele care au avut loc începând cu 1989 și până în prezent marchează schimbări fundamentale în organizarea relațiilor internaționale, în evaluarea securității și stabilității naționale, regionale și mondiale și în atitudinea comunității internaționale față de amenințările în materie de securitate globală. Comunitatea internațională se implică acum tot mai mult în soluționarea crizelor și conflictelor de pe mapamond. Organizații ca ONU, NATO sau UE se implică tot mai activ în asigurarea stabilității și securității regionale și internaționale. România ca membră a lor, la rândul său, participă la executarea a diferite misiuni internaționale de menținere, restabilire sau impunere a păcii, precum și la operații de stabilitate și sprijin. Operaționalizarea dimensiunii cognitiv-informaționale a competenței de comunicare interculturală oferă un fel de algoritm al demersului cunoașterii de către formatori și de către beneficiarii procesului de instruire a condițiilor de dobândire a aptitudinii de comunicare interculturală.

Cunoscând care sunt variabilele definitorii ale acestei dimensiuni, iar acestora din urmă atribuindu-le indicatori, se poate acționa concret pentru crearea condițiilor cognitive și informaționale apte să asigure însușirea și interiorizarea datelor și informațiilor necesare și suficiente formării competenței de comunicare interculturală a militarilor avuți în vedere. Pe de altă parte, prin descompunerea dimensiunii cognitiv-informaționale în variabile și indicatori se indică calea concretă de urmat pentru a obține rezultatele scontate în procesul formării competenței de comunicare interculturală.

The events that have taken place since 1989 have marked the fundamental changes in the organization of international relations, in assessing national, regional, global security and stability and in the international community's attitude towards global security threats. The international community is now increasingly involved in resolving crises and conflicts around the world. Organizations like the UN, NATO or EU are increasingly and actively involved in ensuring regional and international stability and security. Romania, as one of the members, in its turn, takes part in the execution of various international missions of maintaining, restoring or peace enforcement, as well as stability and support operations. The operationalization of the information-cognitive dimension of intercultural communication competence provides a different kind of algorithm of the knowledge approach by the trainers and the beneficiaries of the training process of the conditions necessary for acquiring intercultural communication ability.

Knowing which are the variables defining this dimension and attributing indicators to the latter can take concrete actions to create cognitive and informational conditions able to ensure the adoption and internalization of data and information necessary and sufficient for the competence of intercultural communication of the militaries already mentioned. On the other hand, by breaking down the information-cognitive dimension into variables and indicators can be indicated the concrete way forward to achieve the expected results in the formation of intercultural communication competence.

Cuvinte-cheie: dimensiuni; variabile; competență de comunicare interculturală; operații de stabilitate și sprijin.

Keywords: dimensions; variables; intercultural communication competence; stability and support operations.

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

e-mail: lisiolar@yahoo.com

Teatrele de operații externe s-au definit și se definesc printr-o mare complexitate a situației politico-militare, sociale, economice și printr-o mare diversitate culturală, etnică și religioasă. Mediul în care militarii români, ca membri ai unei coaliții militare internaționale, au acționat și acționează în teatrele de operații din Bosnia-Herțegovina sau Afghanistan, de exemplu, se caracterizează printr-un grad înalt de ostilitate, generat de interesele profund distincte, urmărite în cele mai multe cazuri de clasa politică autohtonă și majoritatea populației. În plus, există forțe ale opoziției care se opun față de conducerea națională și forțelor coaliției militare internaționale, ce acționează sub mandat ONU.

Pe de altă parte, militarii coaliției internaționale sunt, de regulă, percepuți foarte diferit de către populația țării unde aceștia își execută misiunea de menținere, impunere, restabilire a păcii sau a operațiilor de sprijin și de susținere. Acolo unde durată misiunii coaliției a trecut de șase luni se pare că o mare parte din populația autohtonă, cu influențe din partea opoziției, percepe forțele coaliției internaționale ca pe niște ocupanți. De aici, sprijinul pe care civili din zona teatrului de operații îl dau forțelor insurgente, cum este cazul, de exemplu, în Afganistan. Această percepție face și mai dificilă îndeplinirea misiunilor încredințate militarilor coaliției internaționale. De aceea, apreciez că o înaltă competență de comunicare interculturală a militarilor va contribui la succesul misiunilor, pe de o parte, și la reducerea sau chiar eliminarea pierderilor de vieți omenești din ambele tabere, pe de altă parte.

Pe timpul executării misiunilor din cadrul coalițiilor/alianțelor este posibil ca militarii români să primească spre îndeplinire și sarcini în materie de stabilitate și sprijin. Asemenea operații se realizează printr-o gamă largă de metode și procedee în cadrul cărora militarii aparținând diferitelor structuri componente ale coaliției vin în contact unii cu alții și, prin urmare, trebuie să comunice între ei – de la ordinele de îndeplinire a misiunii până la aspectele informale observate în teren. În același timp, operațiile de stabilitate și sprijin pun militarii în contact cu autoritățile locale și cu populația autohtonă; ca atare, ei trebuie să comunice cu toți aceștia. De aici, nevoia unei competențe de comunicare interculturală a tuturor militarilor din teatrele de operații, inclusiv a militarilor români.

În opinia mea, înțelegerea corectă a specificului dimensiunii cognitiv-informaționale presupune

definirea ei, apoi, „spargerea sa” prin atribuirea de variabile, iar acestora din urmă indicatori relevanți.

Dimensiunea cognitiv-informațională desemnează ansamblul datelor și informațiilor necesare și suficiente fiecărui militar pentru a le transforma în cunoștințe prin asimilare, însușire și interiorizare în vederea dobândirii competenței de comunicare interculturală. Această dimensiune reflectă partea teoretică a demersului întreprins de către fiecare militar, de grupul său de apartenență și de instituția militară pentru acumularea de date și informații necesare cunoașterii domeniului competenței de comunicare interculturală.

Pe de altă parte, această dimensiune descrie eforturile individuale, grupale și instituționale ce se depun de către fiecare militar, grup de apartenență¹ și instituția de învățământ pentru a face din competența de comunicare interculturală o realitate concretă, cel puțin la nivel teoretic. La realizarea acestei dimensiuni participă însușirile psihice și fizice ale fiecărui militar, proprietățile grupului de apartenență și instituția de învățământ prin punerea în valoare a resurselor umane, materiale, financiare și informaționale alocate.

Evaluarea îndeplinirii obiectivelor specifice acestei dimensiuni se face prin sistemul notelor și calificativelor la probele teoretice susținute de către fiecare militar pentru a i se atesta gradul de însușire a cunoștințelor teoretice ce definesc competența de comunicare interculturală.

În calitate de *variabile ale dimensiunii cognitiv-informaționale* voi propune următoarele: *variabile individuale* (starea de sănătate, aptitudini, gândire, memorie, limbaj, temperament, atenție) ce servesc de instrument și suport activității de asimilare, însușire, interiorizare, adică de transformare a datelor și informațiilor în cunoștințe solide, temeinice și de durată în materie de competență de comunicare interculturală; *variabile grupale* (mărime, coeziune, consens, climat, eficacitate, tradiții, conformitatea); *variabile instituționale* (tradiții, scop, resurse umane, materiale, financiare, informaționale) în care se formează personalul acesteia în vederea dobândirii cunoștințelor necesare și suficiente obținerii competenței teoretice de comunicare interculturală².

Variabilele individuale ale dimensiunii cognitiv-informaționale definesc fiecare militar și diferă de la o persoană la alta. Ele le influențează militarilor capacitatea de a reține, de a memora, de

a folosi datele și informațiile pe care trebuie să le transforme în cunoștințe ce vizează competența de comunicare interculturală.

Starea de sănătate este o primă variabilă cu impact asupra capacității unei persoane de a învăța ceva. O persoană sănătoasă este aptă să învețe și își poate dedica întreaga energie fizică și psihică acestui scop în comparație cu una care suferă de vreo boală. Desigur, toți militari sunt apti fizic și psihic pentru profesia aleasă, dar fiind ființe umane se pot îmbolnăvi și astfel li se poate reduce randamentul în muncă.

Aptitudinile reprezintă o altă variabilă individuală. Ele sunt generale (de exemplu, inteligența), adică cele ce definesc ființa umană, și speciale (de exemplu, aptitudini tehnice, artistice, matematice). „Aptitudinea este o însușire sau un complex de însușiri psihice și fizice care asigură succesul, reușita într-o activitate sau alta”³. Definiția subliniază aspectul de eficiență, de randament. În acest sens, orice însușire sau proces psihic privit sub unghiul eficienței devine aptitudine (de exemplu, memoria, spiritul de observație). O aptitudine constituie o premisă a reușitei într-un domeniu sau altul de activitate. Deși toți oamenii au aptitudini generale, ele diferă de la o persoană la alta atât în ceea ce privește conținutul, cât și intensitatea lor. De aceea, oamenii sunt atât de diferiți, dar capabili totuși să îndeplinească sarcini comune ce țin de o profesie sau alta, iar prezența unor aptitudini speciale sunt un factor de amplificare a reușitei profesionale. Pentru profesia de militar, de exemplu, spiritul de observație dezvoltat, acuitatea vizuală înaltă, atenția distributivă, memoria vizuală puternică, rezistența la efort fizic și psihic în condiții de stres sunt aptitudini mai mult decât necesare.

Pe de altă parte, aptitudinile includ în structura lor atât componenta genetică, cât și elemente dobândite prin educație și învățare. De aceea, există diferențe sau variații interindividuale, uneori, sensibile sub unghiul capacităților. În aceste diferențe sau variații, componenta genetică și participarea mediului nu rămân separate. Practic, aptitudinile sunt întotdeauna un rezultat al dezvoltării, un „aliat” între elementul înnăscut și cel dobândit prin experiență, în sens larg.

Prezența unei aptitudini este indicată de ușurința cu care sunt învățate cunoștințele și formate deprinderile, de oboseala mai redusă ca efect al muncii depuse, de aplicarea reușită a informațiilor dobândite în domeniul de activitate ales.

Toți oamenii posedă inteligența, ca aptitudine generală, ce desemnează capacitatea minții umane de a stabili legături, relații. Deși această aptitudine este implicată în procesele de cunoaștere, ea are valori diferite de la un om la altul. Astfel, unii oameni pot învăța mai ușor, de exemplu, limbi străine, alții memorează, sintetizează cu ușurință cunoștințe din domeniul tehnic. Pentru competența de comunicare interculturală, toate aptitudinile sunt importante, dar un rol semnificativ pare să joace inteligența, spiritul de observație, exprimarea verbală, memoria de durată, timpul scurt de reacție, flexibilitatea în clasificarea și în cuprinderea informațiilor, rezistența fizică și psihică la efort în condiții de stres, capacitatea de a relaționa cu ușurință în medii diverse, toleranța față de cei care aparțin altor culturi.

Gândirea este o altă variabilă individuală⁴. Ea se poate defini din trei perspective: funcțională; psihogenetică și structural-operatorie. Din punct de vedere funcțional, adică al rolului sau al funcției pe care îl/o joacă în dinamica personalității, gândirea este o modalitate specifică a vieții de relație, un schimb specific între organism și mediu. Specificitatea acestui schimb rezidă în procesul complementar de asimilare a mediului la structurile cognitive ale persoanei și de acomodare a acestor structuri la constrângerile realității. Rezultatul esențial al acestui proces este cunoașterea realității și astfel sporirea adaptabilității ființei umane. Deci se poate spune că gândirea din punct de vedere funcțional are un rol semnificativ în formarea competenței de comunicare interculturală la militarii români care participă la operații de stabilitate și sprijin în afara teritoriului național. Practic, prin gândire, omul își dirijează comportamentele, își planifică acțiunile, proiectează scopuri, alege mijloacele pentru realizarea lor la nivelul aspirațiilor sale. Prin contribuția pe care o are la cunoașterea structurilor invariante ale realității, gândirea conferă comportamentului uman trăsătura raționalității.

Gândirea, ca funcție adaptativă, nu se exercită permanent. Omul gândește atunci când este solicitat de probleme, de situații inedite, neașteptate pentru care nu dispune, în repertoriul său de acte învățate, de soluții gata făcute⁵.

Din perspectiva istorică și psihogenetică, gândirea este acțiune. Principala condiție a apariției gândirii este interiorizarea acțiunii. Acest

proces de constituire a gândirii beneficiază de două mecanisme: mecanismul operatoriu (transformarea acțiunii în operație) și mecanismul semiotic (trecerea de la acțiunea asupra obiectelor la operații asupra reprezentărilor, semnelor, simbolurilor acestor obiecte).

Din punct de vedere structural-operatoriu, gândirea constă din structuri cognitive (informații structurate) și operații sau secvențe de operații (strategii) ce acționează asupra acestor structuri. Structura cognitivă tipică pentru gândire este noțiunea. Operațiile sau procesările la care este supusă informația psihică sunt extrem de variate și au o organizare ierarhică. Maniera în care gândesc oamenii este relativ diferită. Astfel, unii gândesc mai rapid, în sensul că asimilează informația necesară, o procesează și acționează în consens cu aceasta, în timp ce alții au o reacție mai încetă la stimulii exteriori⁶.

Există două tipuri de gândire și anume: *gândirea convergentă* și *gândirea divergentă*⁷. Fiecare persoană posedă ambele tipuri de gândire, dar în proporții diferite. Astfel, la unii domină gândirea convergentă care înseamnă, în esență, obediență, supunerea necondiționată la ceea ce este statuat, tendința de reducere a diversității la omogenitate și unitate, iar la alții gândirea divergentă care implică creativitate, găsirea de soluții noi tuturor problemelor cărora omul trebuie să le facă față într-o situație sau alta.

Gândirea, ca variabilă individuală, joacă un rol important în formarea competenței de comunicare interculturală a militarilor. Ea ajută la procesarea informațiilor, la formarea noțiunilor, la abstractizarea și sintetizarea cunoștințelor, la construirea raționamentelor și elaborarea strategiilor de acțiune într-o situație interculturală cu care se pot confrunta militarii români ce participă la operații de stabilitate și sprijin în cadrul misiunilor internaționale.

Memoria, ca variabilă individuală, „este procesul psihic prin care se realizează memorarea, păstrarea și actualizarea sub forma recunoașterii sau reproducerii experienței cognitive, afective și volitive”⁸. Procesul memoriei este constituit din trei faze succesive: faza de achiziție; faza de reținere; faza de actualizare (recunoașterea și reproducerea). Prin maniera în care se derulează memorarea, aceasta poate fi definită ca un proces extrem de complex de reflectare activă, selectivă și inteligibilă a experienței umane.

Există forme de manifestare a memoriei prin care se diferențiază indivizii umani. Astfel, se disting următoarele: stocarea informațională, memoria de scurtă durată, memoria de lungă durată. Toate aceste forme sunt prezente în derularea formării competenței de comunicare interculturală a militarilor români care participă la operații de stabilitate și sprijin în diferite zone ale lumii. Memoria de lungă durată este de dorit să existe pentru că ea asigură un stocaj permanent și un volum practic nelimitat al informațiilor, predominarea formelor semantice de codificare, pe lângă posibilitatea prezenței și a formelor nonverbale corespunzătoare tuturor modalităților senzoriale. De asemenea, există niveluri diferite de prelucrare a informației (senzorial, lingvistic, semantic).

Limbaajul, în calitate de variabilă individuală, se definește ca fiind „un sistem de semne mânuite după anumite reguli în vederea fixării, prelucrării și transmiterii de informații”⁹. Din perspectivă psihologică, limbaajul face parte dintr-o clasă mai vastă de fenomene – conduitele simbolice – alături de gesturi, artele figurative, mimică. La baza tuturor acestor fenomene stă funcția semiotică, care desemnează capacitatea de a utiliza semne/simboluri, adică semnificații ca înlocuitori ai obiectelor și de a opera cu aceștia în plan mental¹⁰. Limbaajul verbal apare la intersecția funcției semiotice cu comunicarea. Este acel tip de limbaaj ce satisface cel mai adecvat cerințele ambelor procese. De asemenea, există un limbaaj nonverbal. Comunicarea nonverbală este influențată de diferențe transculturale. De aceea apreciez că este deosebit de important ca militarii români care participă la misiuni de tip AUE să învețe care sunt semnificațiile limbaajului nonverbal (gesturi, mimică, rolul ținutei vestimentare etc.) în mijlocul populațiilor locale din zona de executare a operațiilor de stabilitate și sprijin. În acest mod, se pot evita situațiile neplăcute și se poate relaționa relativ mai ușor cu civili, și nu numai, în teatrele de operații din diferite regiuni ale lumii.

Temperamentul reprezintă o altă variabilă individuală specifică dimensiunii cognitive-informaționale a competenței de comunicare interculturală. Acesta se referă la dinamica externă a acțiunii. El formează ceea ce se numește dimensiunea energetico-dinamică a personalității¹¹. Temperamentul se caracterizează prin energia

acțiunii, prin modalitatea de încărcare și descărcare a energiei (de aici derivă însușiri, precum energic-apatic, exploziv-inert, rezistent-slab, expansiv-introvertit) și prin ritmul ei (lent-rapid etc.). Oamenii au diferite temperamente. De fapt, însușirile dominante dau tipul de temperament, în realitate neexistând un temperament pur. În literatură există diverse clasificări ale tipurilor temperamentale, pornind de la diferite criterii. Cele mai cunoscute tipuri temperamentale, după faptele de conduită, sunt: coleric, sangvinic, flegmatic și melancolic.

Atenția este o variabilă individuală care se definește ca „procesul psihofiziologic ce constă în orientarea și concentrarea selectivă a activității psihice asupra unor stimuli sau sarcini, în vederea obținerii unei percepții optime, rezolvării adecvate a sarcinilor, a situațiilor-problemă și a adaptării comportamentului senzorio-motor, cognitiv și afectiv la mobilitatea condițiilor externe și la dinamica motivelor și scopurilor persoanei”¹². Ea apare ca o condiție primară, de fond, pentru desfășurarea proceselor de cunoaștere, a celor de autoanaliză și autoevaluare, precum și a comportamentelor motorii.

Atenția se manifestă prin diferite forme (atenție voluntară și atenție involuntară) și posedă o serie de însușiri (volum, concentrare, stabilitate, mobilitate, distributivitate). Ea joacă un rol esențial atât în procesul de formare a competenței de comunicare interculturală, cât și în afirmarea acestei competențe în teren, în condiții diferite de activitate.

În categoria *variabilelor grupale* ale dimensiunii cognitiv-informaționale voi include: *mărimea grupului de apartenență, coeziunea, consensul, climatul psihosocial, eficacitatea, tradițiile, conformitatea*¹³.

Mărimea, ca variabilă de grup, este proprietatea ce depinde de numărul membrilor ce compun grupul. Limita numerică inferioară a grupului mic se consideră a fi doi indivizi în interacțiune. Limita numerică superioară este relativă, în raport cu categoria în care este socotit grupul. Astfel, grupul mic are limita numerică superioară de 8-10 persoane. Această variabilă influențează rețeaua relațiilor interpersonale, dar și capacitatea grupului de a rezolva problemele cu care se confruntă. Dacă grupul are mai mulți membrii cresc șansele lui de a soluționa mai rapid și mai multe probleme, dar se diminuează coeziunea și consensul. Pentru armată, mărimea grupului este dependentă de arma, de

specialitatea și de natura misiunii încredințate. În operațiile de stabilitate și sprijin de tip AUE, mărimea grupului este cea prevăzută în statele de organizare pentru diferitele subunități (grupă, echipaj, pluton, companie, de exemplu) sau unități militare.

Coeziunea exprimă raporturile de îmbinare, solidaritate și unitate dintre membri, raporturi în virtutea cărora grupul funcționează ca o entitate coerentă¹⁴. Ea diferă de la un grup militar la altul. Astfel, există grupuri militare foarte coezive, dar și altele mai puțin unite și solidare. Un grup coeziv oferă sprijin membrilor săi în orice situație, timp și necondiționat, indiferent că este vorba despre o sarcină oficială sau despre ceva informal. În materie de competență de comunicare interculturală apreciez că variabila coeziune are un rol major în susținerea membrilor grupului în orice situație interculturală. De multe ori, militarii simțindu-se susținuți de grup acționează cu curaj în executarea misiunilor încredințate în cadrul operațiilor de stabilitate și sprijin din afara spațiului național.

Consensul, ca variabilă de grup, exprimă coincidența, identitatea dintre opiniile, atitudinile și comportamentele membrilor unei subunități militare față de un obiect, o problemă sau o anumită valoare.¹⁵ El servește la integrarea optimă a membrilor în grup. Pe timpul executării participării militarilor români la operații de stabilitate și sprijin în cadrul unei coaliții militare multinaționale, consensul dintre membrii unei subunități sau unități militare este extrem de important întrucât facilitează intrarea relativ facilă a acestora în rolurile ce le revin în teatru.

Climatul psihosocial este o altă variabilă de grup. El se definește ca „stare mintală și emoțional-atitudinală care domină, cronic sau temporar, în rândul membrilor unei organizații și care exercită acțiunea asupra ființelor umane”¹⁶. Sinonim cu atmosfera sau moralul grupului, climatul instituțional pozitiv este un factor de întărire a grupului în acțiunea sa de atingere a obiectivelor stabilite. În subunitățile și unitățile militare românești participante la operații de stabilitate și sprijin în afara țării, climatul joacă un semnificativ rol pozitiv în atingerea obiectivelor propuse într-o situație interculturală sau alta.

Eficacitatea, ca variabilă de grup, exprimă măsura în care grupul își atinge scopul pentru care a fost creat. În cazul acestui studiu, este vorba despre

formarea și punerea în valoare a competenței de comunicare interculturală a militarilor români care participă la îndeplinirea de sarcini în cadrul unor operații de stabilitate și sprijin în afara spațiului național. Prin urmare, există eficacitate dacă obiectivele propuse sunt atinse cu eforturi raționale și cu încadrarea strictă în resursele alocate. De fapt, într-o situație interculturală, eficacitatea înseamnă că s-a realizat în bune condiții comunicarea dintre militarii români și cei ai altor armate ce fac parte din coaliția multinațională, cu membrii organizațiilor internaționale, nonguvernamentale și de voluntari, precum și cu populația civilă din zonă.

Tradițiile sunt o altă variabilă de grup ce are impact asupra competenței de comunicare interculturală a militarilor români aflați în cadrul unor operații de stabilitate și de sprijin. Întrucât structuri militare românești participă de ani buni la executarea unor misiuni internaționale se poate afirma că, în acest sens, s-au format tradiții. Acestea încep să joace un rol din ce în ce mai însemnat în maniera în care militarii români își îndeplinesc misiunile primite, pe de o parte, și sunt cunoscuți de ceilalți participanți la asemenea misiuni, pe de altă parte. Aici, în sens restrâns este vorba despre imaginea publică pe care structurile militare românești o au în rândul celorlalte armate din coaliție, al celorlalți participanți din teatrul de operații și al populației civile autohtonă. O imagine publică pozitivă apreciez că este și expresia unei înalte competențe de comunicare interculturală a militarilor români.

Conformitatea, ca variabilă de grup, exprimă faptul că grupul are putere și influență, iar ideile și opiniile emise de el tind să fie acceptate de membrii acestuia. Ea exprimă „puterea normativă sau identitară ce folosește mijloace simbolice pentru a asigura loialitatea, manipulând simboluri precum prestigiul sau afectele”¹⁷. Pe de altă parte, această variabilă se traduce prin obediență, înțelegerea necesității respectării valorilor, normelor și cerințelor impuse de grup ca entitate. De aceea, menționez că atunci când vorbim despre conformitate avem în vedere faptul că ea permite militarilor români care participă la operații de stabilitate și sprijin în diferite teatre de operații să înțeleagă utilitatea supunerii conștiente față de norme, reguli și cerințe instituționale, dar și informale. Un asemenea comportament este benefic realizării unei competențe de comunicare interculturală.

În categoria *variabilelor instituționale* ale dimensiunii cognitiv-informaționale am inclus: *tradiții, scop, resurse umane, materiale, financiare, informaționale*¹⁸.

Tradițiile reprezintă o variabilă instituțională care desemnează moștenirea de obiceiuri, datini, concepții ce se transmit prin viu grai și alte modalități pentru a se respecta și a continua ceea ce au făcut anterior membrii unei organizații, instituții, inclusiv structuri militare. Pentru Armata României, apartenența țării la NATO și UE a însemnat o largă participare la misiuni internaționale. Aceasta din urmă a condus, pentru unitățile militare care au participat la executarea a diverse misiuni în cadrul unor coaliții militare multinaționale, la formarea unor tradiții ce pun în evidență valorile militare românești, comportamentul loial și dezirabil al militarilor români în timpul participării la operații de stabilitate și sprijin sau de altă natură. Formarea și tendința continuării acestor tradiții au un impact pozitiv asupra formării și punerii în practică de către militarii români a competenței lor de comunicare interculturală.

Scopul este o variabilă instituțională ce definește motivul pentru care s-a înființat și există o anumită structură militară. În cazul Armatei României, scopul este cel de a îndeplini angajamentele militare asumate de statul român prin aderarea la NATO și UE. În acest context, este posibil ca diferite structuri militare românești să participe și la operații de stabilitate și sprijin sub egida celor două organizații. Prin urmare, formarea și manifestarea concretă de către militarii români a competenței de comunicare interculturală devine atât un deziderat, cât și o necesitate funcțională.

Resursele umane constituie o altă variabilă instituțională și privește atât personalul destinat formării competenței de comunicare interculturală, cât și militarii care vor fi incluși în procesul de educație într-o instituție militară de profil. Aceste resurse sunt diferite de la o instituție de învățământ la alta în funcție de categoria de militari școlarizați, cu tipul de misiuni la care vor participa și cu teatrul de operații în care vor merge.

Resursele materiale și financiare reprezintă o altă variabilă instituțională ce desemnează totalitatea mijloacelor materiale (săli de clasă, baza materială a învățământului, manuale, calculatoare

personale) și sumele de bani alocate pentru procesul de formare a competenței de comunicare interculturală a militarilor români care participă la operații de stabilitate și sprijin în diferite zone ale lumii.

Resursele informaționale, ca variabilă instituțională, desemnează totalitatea datelor și informațiilor de care dispune o instituție militară de profil pentru a contribui efectiv la formarea competenței de comunicare interculturală a militarilor români care participă la operații de stabilitate și sprijin în afara teritoriului național.

Competența de comunicare interculturală reprezintă o necesitate absolută pentru militarii români care participă la operații de stabilitate în afara țării. Această necesitate este cerută de: *complexitatea misiunii* de tip AUE; *caracterul multidimensional al operațiilor de stabilitate și sprijin externe*; *diversitatea și eterogenitatea persoanelor și grupurilor umane* din asemenea teatre de operații; *durata și complexitatea procesului formării unei competențe de comunicare interculturală de nivel înalt* la toți militarii români implicați în executarea unor operații de stabilitate și sprijin externe; *diversitatea factorilor* ce concură la dobândirea unei reale competențe de comunicare interculturală la toți militarii români; *dificultatea evaluării operative a gradului de formare a competenței* de comunicare interculturală; *particularitățile culturale, religioase și etnice ale populațiilor din zonele lumii în care sunt posibile misiuni de stabilitate și sprijin*; *asigurarea unui real feedback între cerințele concrete de competență de comunicare interculturală și capacitatea instituției militare de a o asigura*¹⁹.

Aceste argumente m-au făcut să optez pentru o operaționalizare din perspectivă sociologică a conceptului de competență de comunicare interculturală. Alegerea acestei prime dimensiuni a conceptului a plecat de la rolul fundamental al calităților ce definesc personalitatea umană și rolul proceselor și fenomenelor psihice specifice învățării destinate formării competenței de comunicare interculturală. Acest tip de operaționalizare permite descompunerea conceptului ales în dimensiuni, variabile și indicatori, operație care facilitează cunoașterea și, pe această bază, riguroasa organizare a procesului dobândirii, de către toți militarii, a competenței de comunicare interculturală.

NOTE:

- 1 A. Tucicov-Bogdan (coordonator), *Dicționar de psihologie socială*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981, pp. 107-110.
- 2 Sursa: autor.
- 3 I. Radu (coordonator), *Introducere în psihologia contemporană*, Editura Sincron, București, 1991, p. 322.
- 4 *Ibidem*, pp. 163-179.
- 5 S. Chelcea, *Analiza conceptelor sociologice*, în „Metodologia cercetării sociologice”, Editura Economică, București, 2001.
- 6 D.E. Bender, *Intercultural competence as a competitive advantage*, HSMIAI Marketing Review, 1996.
- 7 A. Tucicov-Bogdan (coordonator), *op.cit.*, pp. 105-106.
- 8 I. Radu (coordonator), *op. cit.*, pp. 111- 133.
- 9 G. Enescu, *Dicționar de logică*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985, p. 167.
- 10 I. Radu (coordonator), *op.cit.*, p. 152.
- 11 *Ibidem*, pp. 316-324.
- 12 I. Radu (coordonator), *op.cit.*, pp. 92-109.
- 13 Sursa: autor.
- 14 A. Tucicov-Bogdan (coordonator), *op.cit.*, pp. 49-50.
- 15 G. Marshall (coordonator), *Dicționar de sociologie*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2003, p. 126.
- 16 A. Tucicov-Bogdan (coordonator), *op.cit.*, pp. 48-49.
- 17 G. Marshall, *op.cit.*, pp. 123-124.
- 18 Sursa: autor.
- 19 Charles F. Hermann, *Some Consequences of Crisis Which Limit the Viability of Organizations*, Administrative Science Quarterly, 1963.

BIBLIOGRAFIE

- Bender D.E., *Intercultural competence as a competitive advantage*, HSMIAI Marketing Review, 1996.
- Bromley D.B., *The Case-Study Method in Psychology and Related Disciplines*, U.K., Chicester, 1986, Berscheid E. & Walster E., *Physical Attractiveness*, în L. Berkowitz (ed.), „Advances in Experimental Social Psychology”, vol. 7, 1974.
- Brownlie I., *International Law and the Use of Force by States*, Oxford University Press, Oxford, 1963.
- Chelcea S., *Psihosociologie: teorii, cercetări, aplicații*, Editura Polirom, Iași, 2010.
- Chelcea, S., *Analiza conceptelor sociologice*, în „Metodologia cercetării sociologice”, Editura Economică, București, 2001.
- Hermann Charles F., *Some Consequences of Crisis Which Limit the Viability of Organizations*, Administrative Science Quarterly, 1963.
- Enescu G., *Dicționar de logică*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985.

Marshall G. (coordonator), *Dicționar de sociologie*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2003.

Radu I. (coordonator), *Introducere în psihologia contemporană*, Editura Sincron, București, 1991,

Tucicov-Bogdan, A., (coordonator), *Dicționar de psihologie socială*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981.

Wagner P. Reinhold, *What is the Matter with Communicative Competence*, Editura Lit Verlag, Viena, 2005.

Yin R.K., *Case Study Research: Design and Method*, 2nd edition, USA, California, Thousand Oaks, 1994.